

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

VESTERGADE 28

ÆRØ KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	03.10.2014
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild
Journalnummer:	2013-7.82.07/492-0001
Kommune:	Ærø Kommune
Adresse:	Vestergade 28, 5970 Ærøskøbing
Betegnelse:	Vestergade 28
Fredningsår:	1919
Omfang:	Forhuset (ca. 1800)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Forhuset indgår som en del af husrækken i Vestergade, der er den primære hovedgade i den ældste del af Ærøskøbing. Bag forhuset er en lille have.

Det enetages forhus er fire fag bredt og opført i grundmur med sorttjæret sokkel, gråmalede facader, hvid hovedgesims og et stejlt, teglhængt heltag med en skuret skorstenspipe med sokkel og krave i rygningen. I begge tagflader ses en taskekvist. Mod gaden er kvisten teglhængt med et trerammet vindue, mens den mod haven er beklædt med tagpap og er to fag bred med to vinduer. Vinduerne er ældre og er, foruden kvisten mod gaden, torammede og tredelte. Mod gaden er vinduerne forsynet med støbte sålbænke afdækket med skifer. Hoveddøren er en ældre tofløjet fyldingsdør med ruder øverst. Foran døren er to trin – det nederste er af granit, mens det øverste er støbt. Mod haven er en ældre enfløjet revledør med beslag og klinkefald og et tredelt overvindue.

Indvendigt er bevaret en ældre grundplan med en forstue og en stue mod gaden samt en spisestue og et køkken mod haven. Bag en dør i forstuen fører en ældre, stejl loftstrappe op til tagetagen. Ved siden af trappen er et indliggende badeværelse. I tagetagen er der to værelser foruden reposrummet. Spidsloftet er uudnyttet og her ses skorstenen, som står på en stol. Skorstenen bruges som udluftning for køkken og bad. Bygningen har en traditionel materialeholdning med klinke- og bræddegulve, pudsede vægge og lofter med synlige bjælker og loftbrædder. Der er bevaret ældre fyldingsdøre med hængsler, greb eller klinkefald og gerichter samt en svungen, tofløjet alkovedør i tagetagen.

BYGNINGSHISTORIE

Den ældste del af Ærøskøbing strækker sig tilbage til omkring år 1100 og meget af gadestrukturen kan formentlig dateres til middelalderen. Gadestrukturen er kendetegnet ved smalle,

brostensbelagte gader, hvor husene er opført som randbebyggelse med små slipper, der ligger som små genveje mellem byens gader. Byen blev først og fremmest udvidet mod vest, men grundet opfyldninger blev havnen flyttet længere og længere mod øst, og i slutningen af 1700-tallet blev det første havnebassin anlagt. Med dækmolens forlængelse i 1832 fik havnen sin nuværende udstrækning. Ærøskøbing gennemgik i 1700- og 1800-tallet en periode med økonomisk opsving, hvorfor det formentlig var i denne periode, at havnen blev udbygget. Det økonomiske opsving kunne også ses i bygningerne, da der blev opført mange nye huse, der i udtryk mindede om den sønderjyske byggeskik og som stadig præger byen. Bygningerne blev opført i bindingsværk, dog er mange siden blevet grundmurede, har fået forhøjet facaden eller fået tilføjet frontispicer, karnapper og kviste, som nu er kendetegnende for byen. I begyndelsen af 1900-tallet blev facaderne ofte pudset og udsmykket.

Det lille grundmurede hus, beliggende Vestergade 28, blev opført omkring år 1800. I midten af 1900-tallet blev der opsat en taskekvist mod gaden, og i anden halvdel af 1900-tallet blev der etableret en bred taskekvist mod havesiden. Oprindeligt var køkkenet og badeværelset ét stort rum, idet der var das i haven.

— KILDER

Historiske huse i Ærøskøbing, Nationalmuseet, 1975.

Hugo Mathiesens Marstal og Ærøskøbing fotograferet 1921, Henrik M. Jansen, Svendborg & Omegns Museum og Forlaget Hikuin, 1998.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Bygningens miljømæssige værdi knytter sig til beliggenheden i Vestergade, hvor forhuset indgår som en integreret del af husrækken. Hermed er forhuset med til at opretholde Ærøskøbings middelalderlige, brostens- og pigstensbelagte gadenet og dermed købstadens helstøbte og meget autentiske kulturmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for Vestergade 28 knytter sig til bygningen som en velbevaret repræsentant for Ærøskøbings byhuse, som de blev opført i grundmur med det for Ærøskøbing så karakteristiske røde tegltag i 1800-tallet, hvor byen oplevede et stort opsving.

Hertil kommer den tofløjede hoveddør med dobbelt slagliste og pyramidebosser og som formentlig er fra bygningens opførelsesår.

Et kig ned ad Vestergade med forhuset Vestergade 28 til venstre i billedet.

Den profilerede, pudsede hovedgesims, vinduernes profilerede sålbænke og murværkets optrukne fuger understøtter bygningens klassicistiske udtryk, som var 1800-tallets fremherskende stilideal.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den stort set oprindelige grundplan med den traditionelle placering af rummene med forstue og stue mod gaden, spisestue og køkken mod haven samt værelser i tagetagen. Med husets beskedne størrelse og simple grundplan er forhuset et velbevaret eksempel på den jævne borgers boligform.

De ældre bygningsdele og -detaljer udgør ligeledes en kulturhistorisk værdi, da de vidner om bygningens alder og udvikling, herunder særligt loftstrappen, bræddeskillevæggen i tagetagen og fyldingsdørene med hængsler, greb eller klinkefald og gerichter. Enfyldingsdøren og den svungne, tofløjede alkovedør i tagetagen er endvidere to interessante døre, idet de er ældre end huset. Enfyldingsdøren stammer sandsynligvis fra første halvdel af 1700-tallet, mens alkovedøren er fra anden halvdel af 1700-tallet. Begge døre vidner om datidens genbrug af gode byggematerialer, og nok især enfyldingsdøren, hvor man tydeligt kan se tilpasningen i form af tilsætninger både nederst og øverst for at øge dørens højde.

Hoveddøren med pyramidebosses og dobbelt slagliste.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig i det ydre til den lille, velproportionerede bygningskrop med teglhængt, opskalket heltag og skorstenspipe i rygningen. Bygningen er taktfast opbygget med for- og bagdør i det søndre fag og vinduer i de øvrige tre fag. Bygningen har et overvejende horisontalt udtryk, der ligger i den sorttjærede sokkel, vinduernes vandrette sprosser og profilerede sålbænke og hovedgesimsen, og dette brydes kun af taskekvisten og skorstenspipen i rygningen. Det arkitektoniske udtryk er enkelt og harmonisk, uden andre detaljer end hovedgesimsen, sålbænkene og de optrukne fuger samt den dekorative hoveddør, hvis snedkerdetaljer er med til at øge den arkitektoniske værdi.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

Forhusets bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den fire fag brede, grundmurede bygningskrop med rødt, teglhængt heltag og skorstenspipe i rygningen. Hertil kommer den sorttjærede sokkel, murværkets optrukne fuger, den profilerede hovedgesims, de profilerede sålbænke, de ældre døre og vinduer samt den traditionelle materialeholdning.

Under de ældre vinduer ses profilerede sålbænke med skiferplader øverst.

Forhusets bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den stort set oprindelige grundplan med forstue og stue mod gaden, spisestue og køkken mod haven samt værelser i tagetagen. Hertil kommer, at der på traditionel vis er udgang fra køkkenet til haven. Endvidere er der kulturhistorisk værdi ved de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder loftstrappen, fyldingsdøre med hængsler, greb, klinkefald og gerichter samt bræddeskillevæggen, enfyldingsdøren og alkovedøren med spor efter bearbejdningen med økse. Endelig kommer den oprindelige materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales, at den midterste vinduesramme i kvisten mod gaden får reableret sprosserne.

Det anbefales, at kvisten mod gården får en dimensionering og en udformning, der i højere grad vil harmonere med størrelsen af det beskedne byhus.

Ligeledes anbefales det at kalke skorstenspipen.